
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2022:2

Volontära krafter i församlingen

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2022:16, där motionärerna föreslår en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare i syfte att informera om möjligheterna för volontärers engagemang i församlingen samt en rikstäckande utbildning för volontärer.

Utskottet menar att motionen är viktig men att det redan finns sammanhang där stöd och utbildning ges, till exempel Volontärbyrån och på Ideellt forum. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2022:16, punkt 1,
2. avslå motion 2022:16, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2022:16 av Jonas Larsson och Mikael Sandén, Volontära krafter i församlingen.

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utforma en kommunikationsplan till stöd för präster och församlingsledare som i större utsträckning vill informera om möjligheterna till volontärt engagemang i församlingen,
2. inrätta en rikstäckande utbildning för volontärer.

Bakgrund

Som volontär i Svenska kyrkan kan man göra viktiga insatser inom en rad områden. Ett exempel är i gudstjänsten, där den volontära insatsen syns i kyrkvärdens uppdrag. Uppdraget föregås ofta av kurser som arrangeras av stiftet.

Ett annat område är barn- och ungdomsarbetet. Rapporten *Fri vilja på fri tid* tar upp ideellt arbete i Svenska kyrkans barn- och ungdomsverksamhet på 2020-talet. Den visar bland annat att många församlingar har byggt upp en medveten struktur för att erbjuda nykonfirmerade att få vara kvar och ta ansvar som ledare för nya grupper. Denna kunskap kan användas för att skapa arbetsformer som ger plats för ideella ledare i andra åldrar och i andra uppgifter.

Det finns enligt Svenska kyrkans statistik 23 300 personer som arbetar ideellt med barn, ungdom och konfirmandverksamhet. Även Svenska kyrkans internationella arbete och utlandskyrkan har ett stort antal ideellt engagerade i församlingar och stift.

Svenska kyrkan samarbetar med en rad olika volontära organisationer som bidrar till det ideella engagemanget. *Ideellt forum* är ett sådant samarbete. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlinglivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum är en mötesplats där man byter erfarenheter och inspirerar varandra kring hur man kan underlätta och ge plats för personligt engagemang i det lokala församlingsarbetet.

Ideellt forum i Svenska kyrkan har tagit initiativ till en rad kortare och längre utbildningar för att stärka frivillighet och idealitet i det lokala församlinglivet. Som ett exempel kan nämnas att Ideellt forum tillsammans med Sensus har utformat en digital introduktionsutbildning för ideella i Svenska kyrkan.

Volontärbyrå är ett annat exempel. Organisationen hjälper engagerade människor och ideella organisationer att hitta varandra. Man gör det genom att förmedla ideella uppdrag och genom att utbilda och stödja föreningar i frågor om ideellt engagemang.

Svenska kyrkan är medlem i Forum – idéburna organisationer med social inriktning, som är en intresseorganisation för socialt inriktade idéburna organisationer i Sverige. Forum verkar för att främja civilsamhällets förutsättningar och arbetar med strategiskt påverkans- och opinionsarbete, kunskapsspridning och med att underlätta för den idéburna organiseringen. Medlemskapet i Forum är öppet för idéburna organisationer.

Stiften, som är de som främst har uppdraget att främja församlinglivet, har också utbildningar som riktar sig till ideella till exempel har Strängnäs stift en utbildnings-satsning som riktar sig till ideella.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet 2007 behandlade motion 2007:43 om strukturer för de frivilligas engagemang. Motionärerna föreslog bland annat att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att föreslå ändringar i kyrkoordningen som tydliggör kyrkfolkets ansvar och möjlighet att verka inom kyrkan. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande 2007:11 att motionen skulle avslås mot bakgrund av de insatser som redan gjordes. Utskottet angav också att det ideella arbetet är en församlingsangelägenhet som bör beaktas i församlingsinstruktionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avlog motionen.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlade kyrkolivsutskottet i sitt betänkande 2011:18 en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få uppdraget ”att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället”. Kyrkolivsutskottet delade motionärernas uppfattning att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Utskottet menade att en nationell strategi var relevant för att ytterligare stärka det goda arbete som sker och föreslog därför att motionen skulle bifallas, vilket också blev kyrkomötets beslut.

I Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2011 redovisade kyrkostyrelsen sina åtgärder med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte, (KsSkr 2012:2, bilaga 2). Av redovisningen framgår att en förstudie genomfördes under våren 2012. I förstudien pekades på olika åtgärder som behövs för att stift och församlingar ska få ett relevant stöd för det arbete kring det ideella engagemanget som redan pågår. Flera stift hade uttryckt att en nationell strategi skulle ha föga betydelse om den inte anknyter till redan befintliga arbetsformer och de nätverk som finns och verkar genom

Ideellt forum. Man ansåg att ett nationellt stöd till det strategiska arbete som redan pågår är viktigt. Kyrkostyrelsen menade vidare att de behov som redovisades i förstudien anknyter till de fokusområden som styrelsen beslutat om för den nationella nivåns stöd och därför också kan hanteras inom ramen för den nationella nivåns verksamhet. Kyrkostyrelsen angav som sin avsikt att stärka engagemanget i Ideellt Forum.

Kyrkomötet 2011 behandlade även motion 2011:90, rörande frågan om en reglering av volontärpastoral i församlingsinstruktionen. Motionen avlogs efter förslag från tillsyns- och uppdragsutskottet. Utskottet anförde i sitt betänkande TU 2011:14 bland annat följande.

Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention.

Kyrkomötet 2013 behandlade motion 2013:29 i vilken det föreslogs att frivilligarbetet obligatoriskt ska behandlas i församlingsinstruktionen samt att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan. Motionen avlogs mot bakgrund av vad tillsyns- och uppdragsutskottet anförde i sitt betänkande TU 2013:3. Utskottet angav bland annat följande.

Att det finns engagerade församlingsmedlemmar som på frivilligbasis gör insatser på olika områden är av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans identitet. Vi är däremot betydligt mer tveksamma till värdet av sådant som kan få karaktär av påbud uppifrån när det gäller det som uppenbart måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2022:16.

Utskottet menar att motionen berör viktiga frågor om volontärernas roll och ställning i Svenska kyrkan. De ideella krafterna behövs på olika sätt i församlingens verksamheter och uppgifter. Utskottet är av uppfattningen att Svenska kyrkan kan bli bättre på att ta emot ideellt engagerade. Med hänsyn till den variation av verksamheter som förekommer i Svenska kyrkan är utskottets bedömning att det är svårt med rikstäckande utbildningar.

Utskottet menar att volontärskap har olika sidor. Det kan innebära delaktighet i på förhand definierade uppgifter, och/eller uppgifter utifrån volontärens intresse och förmåga. Begreppet volontär står i relation till församlingens identitet. Det väcker frågor om vilka som utgör församlingen och på vilka sätt vi kan skapa ett större vi och en ökad känsla av tillhörighet. Hur tas människors vilja och engagemang i anspråk?

Utskottet ser positivt på det samarbete som är etablerat med Ideellt forum och Volontärbyrån. Här erbjuds utbildningar samt möjligheter att hitta meningsfulla uppgifter för den som vill engagera sig ideellt.

Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2022

På kyrkolivsutskottets vägnar

Sara Waldenfors, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Sara Waldenfors, ordförande, Sören Olsson, Erik Vikström, Ann-Sofie Karlsson Ågren, David Svensk, Linda Isberg, Johannes Imberg, Anneli Öljarstrand, Nina Wahlin, Mats Ershammar, Mikael Sandén, Vicktoria Bagi, Karin Janfalk, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anne Lundberg, Agneta Ivemyr, Rolf Ekström, Lena Sjöberg, Marie Rydén Davoust, Jakob Schwarz, Xerxes Åkerfeldt, Birgitta Johansson Huuva, Magnus Hedin, Monica Johansson och David Castor.

Biskoparna Åsa Nyström och Andreas Holmberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till kyrkomötesbeslut i punkterna 1 och 2 angående motion 2022:16 och föreslår istället att kyrkomötet beslutar att bifalla motionen.

Mikael Sandén